

Lahti

Lahden kaupungin
luontopositiivisuustiekartta

Sisällys

1 – Kaupunginjohtajan esipuhe	3	7 – Sidosryhmien toimenpiteet	27
2 – Tiekartan tiivistelmä	4	8 – Luontopositiivisuuden mittarit	32
3 – Luontopositiivinen Lahti 2030	5	9 – Luontopositiivisuustiekartan vaikutusten arviointi	33
4 – Yhteistyö	8	10 – Johtopäätökset	34
5 – Tiekartan toteutus	8	11 – Seuranta ja raportointi	35
6 – Lahden kaupungin toimenpiteet	10	12 – Käsitteet	36
A. Maankäyttö ja luonnonympäristö	11	13 – Lahden luontotyötä tukevat ohjelmat ja suunnittelutyökalut	38
B. Tieto, osaaminen ja koulutus	17	14 – Liite: Lahden kaupungin luontopositiivisuustiekartan toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi	40
C. Kulutus ja hankinnat	19		
D. Luontoa vahvistava liiketoiminta	21		
E. Terveys, hyvinvointi ja työ	23		
F. Johtaminen ja viestintä	25		

1 – Kaupunginjohtajan esipuhe

Lahti on tehnyt kunnianhimoista ympäristötyötä jo pitkään. Ilmastotyö ja kiertotalous ovat meille tuttuja, ja ne luovat hyvän pohjan luontotyölle. Luonnon monimuotoisuutta pitää kuitenkin ajatella vielä hieman laajemmin. Tämän vuoksi kaupunginhallitus päätti syksyllä 2024, että Lahdessa tavoitellaan luontoposiitivisuutta vuoteen 2030 mennessä. Luontoposiitivisuudella tarkoitetaan sitä, että luonnon monimuotoisuus lisääntyy, eikä heikkene. Nyt tässä tiekartassa linjataan niistä toimenpiteistä, joiden avulla kuljetaan kohti luontoposiitivista Lahtea.

Olemme maailman kaupunkien joukossa edelläkävijöitä. Edelläkävijän tehtävä on tehdä asioita ensimmäistä kertaa. Pitää miettiä sitä, miten luontoposiitivisuutta mitataan ja millaisin toimenpitein on mahdollista päästä luontoposiitiviseksi? Keiden kaikkien pitää olla työssä mukana?

Haluamme, että Lahden alueen yritykset kasvattavat osaamistaan luontoposiitivisuuteen

liittyen, ja että ne ryhtyvät toimiin luonnon hyväksi. Tämä on myös varautumista muuttuvaan lainsäädäntöön ja asiakkaiden vaatimuksiin.

Luonnon monimuotoisuus kannattaa ottaa mukaan kaikkien organisaatioiden strategioihin ja toimintaan. Siksi meillä on tiekartassa myös mukana toimenpiteitä kaupungin eri sidosryhmiltä kaupunkiorganisaation toimenpiteiden lisäksi. Lahdessa halutaan laajasti tehdä hyvää luonnolle.

Ja kun teemme hyvää luonnolle, hyödyimme siitä itsekkin. Ihmisen hyvinvointi ja ympäristön tila ovat tiiviisti kytköksissä toisiinsa. Stressi lievenee metsässä ja kaupungin lukuisilla ulkoilualueilla liikkuesssa samalla kun askelia karttuu melkein huomaamatta. Luontoposiitivinen Lahti tuo ihmiset takaisin muun luonnon yhteyteen ja auttaa meitä tekemään hyvää luonnolle.

Niko Kyynäräinen

Lahden kaupunginjohtaja

2 – Tiekartan tiivistelmä

Luontoposiitivinen Lahti 2030:
Luontoposiitivisuus tarkoittaa sitä,
että luonnon monimuotoisuus
lisääntyy, eikä heikkene.

Ympäristövahti

Lahden luontotyötä voi seurata osoitteessa:
lahdenymparistovahti.fi

30

kaupungin
toimenpidettä

Maankäyttö ja luonnonympäristö	14 kpl
Tieto, osaaminen ja koulutus	3 kpl
Kulutukset ja hankinnat	2 kpl
Luontoa vahvistava liiketoiminta	4 kpl
Terveys, hyvinvointi ja työ	4 kpl
Johtaminen ja viestintä	3 kpl

Lisäksi **20 sidosryhmäorganisaatiota**
on sitoutunut esittämiinsä
toimenpidekokonaisuuksiin.

3 – Luontoposiitiivinen Lahti 2030

Lahden kaupunginhallitus päätti 7.10.2024, että Lahti tavoittelee luontoposiitiivisuutta 2030. Luontoposiitiivisuus on sitä, että luonnon monimuotoisuus lisääntyy, eikä heikene. Tällöin ihmistoimien yhteisvaikutus luonnon monimuotoisuuteen on positiivinen eli vahvistaa luonnon hyvinvointia. Luontoposiitiivinen vaikutus saavutetaan, kun luonnolle tuotetut hyödyt ylittävät luonnolle aiheutetut haitat.

Käytännössä luontoposiitiivisuus tarkoittaa sitä, että vähennetään maankäytöstä aiheutuvaa painetta luonnon monimuotoisuudelle, parannetaan luontoympäristöjen tilaa ja lisätään luonnon monimuotoisuutta rakennettuun ympäristöön. Hankinnoilla tuetaan luonnon monimuotoisuutta. Yritysten toiminnassa luontoposiitiivisuus tarkoittaa luontoa vahvistavan liiketoiminnan kehittämistä.

Lahden kaupungin ja sidosryhmien toiminta vaikuttaa luontoon Lahdessa ja Lahden rajojen ulkopuolella. Näihin luontovaikutuksiin

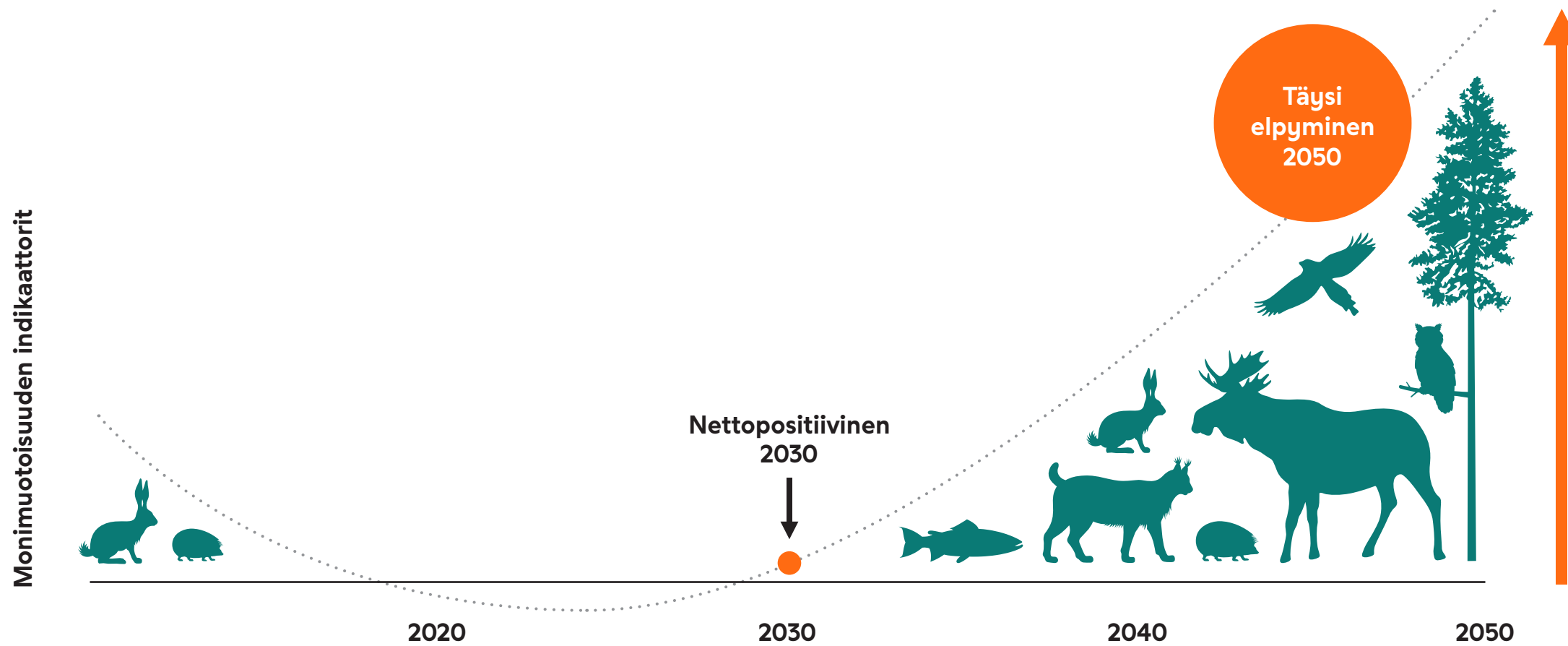
vaikutetaan tämän tiekartan toimenpiteillä ja toimenpiteitä päivitetään niin, että vuonna 2030 Lahti on luontoposiitiivinen.

Lahden kaupungin luontoposiitiivisuustyö käynnistyi keväällä 2023 yhdessä Sitran ja Kestävä Lahti-säätiön kanssa. Taustalla vaikutti globaali biodiversiteettisopimus, joka solmittiin joulukuussa 2022. Sen mukaan globaalisti luonnon köyhtyminen pysäytetään 2030 mennessä ja sen jälkeen luonto elpyy.

Tammikuussa 2025 valmistui LUT-yliopiston selvitys Lahden kaupungin luontojalanjäljestä. Selvityksen mukaan Lahden hankinnoista suurin luontojalanjälki aiheutuu investoinneista, elintarvikkeista, ICT-palveluista ja -laitteista sekä lämmityksestä. Alueellisen luontojalanjäljen osalta selvityksessä huomattiin, että valtaosa haitoista maailman luonnolle aiheutui kasvihuonekaasupäästöistä. Luontojalanjälki on yksi tapa tarkastella kaupungin toiminnassa ja alueella tapahtuvaa luontovaikutusta.

Luontopositiivinen Lahti 2030

Luontopositiivisuuspolulle päästään, kun:

Vähennetään näitä...

Maan- ja merenkäyttö ja käytön muutokset,
luonnonvarojen käyttö, kasvihuonekaasupäästöt,
saastuminen, vieraslajit

... ja tuetaan näitä.

Pölytys, hapentuotanto, hiilensidonta,
ravinteiden kierrätys, raaka-aineiden
tuotanto, maisema- ja virkistysarvot

**Luontokadon
ajurit**

**Ekosysteemi-
palvelut**

4 – Yhteistyö

Tiekarttatoimenpiteitä on valmisteltu laajassa yhteistyössä kaupungin eri yksiköiden sekä sidosryhmien kanssa. Osa toimenpiteistä on kaupungin vastuulla ja osasta vastaavat sidosryhmät.

On järjestetty tapaamisia, tapahtumia, webinaareja ja työpajoja, joissa on ideoitu toimenpiteitä ja kehitetty niitä eteenpäin. Tiekartan julkaisuhetkellä luontoposiitiivisuudesta on kerrottu yli parissa sadassa tilaisuudessa. Luontoposiitiivisuustyöpajoihin on osallistunut noin 300 henkilöä sekä luontoposiitiivisuustapahtumiin ja -tilaisuuksiin on osallistunut noin 350 henkilöä.

5 – Tiekartan toteutus

Luontoposiitiivisuustiekartassa määritetyt toimenpiteet auttavat resurssien kohdentamisessa ja luontoposiitiivisuutta koskevassa päätöksenteossa. Tiekartan toimenpiteet ovat osin jatkuvaa normaalin toiminnan puitteissa tehtävää työtä ja osin selvitys- sekä suunnittelutarpeita.

Tiekartan toimenpiteet on aikataulutettu, mutta käytännön toteutus tehdään vuosittaisten budjettien raameissa ja mahdollisen ulkopuolisen rahoituksen avulla. Seuraamme tiekartan toteutumista vuosittain.

Toimenpiteiden lisäksi luontoposiitiivisuuteen vaikuttavat mm.

- Ilmasto-ohjelma (ml. sopeutuminen)
- Kiertotalouden tiekartta
- Ympäristöohjelma
- Luonnonsuojeluohjelma
- Viheralueohjelma
- Kaupunkipuulinjaus
- Metsien hoidon ja käytön periaatteet
- Luontoaskel terveyteen -ohjelma
- EU:n Ennallistamisasetuksen tavoitteet

Lahden strategia ja ohjelmat

Lahden strategia: Lahti 2030 – tehty kestäväksi

Kaupungin tavoitteet

Luontopositiivisuus (ml. Luontoaskel terveyteen)

Kestävä kulutus 2050

Hiilineutraali

Jätteetön 2050

Toimenpiteet

Luontopositiivisuustiekartta

Ilmasto-ohjelma

Ympäristöohjelma

Luonnonsuojeluohjelma

Viheralueohjelma

Kiertotalouden tiekartta

6 – Lahden kaupungin toimenpiteet

Toimenpiteitä on kuudessa eri teemassa:

A
Maankäyttö ja
luonnonympäristö

D
Luontoa vahvistava
liiketoiminta

B
Tieto, osaaminen ja
koulutus

E
Terveys, hyvinvointi
ja työ

C
Kulutus ja hankinnat

F
Johtaminen ja viestintä

Maankäyttö ja luonnonympäristö

Toimenpiteiden avulla vähennetään maankäytöstä aiheutuvaa painetta luonnon monimuotoisuudelle, parannetaan luontoympäristöjen tilaa ja lisätään luonnon monimuotoisuutta rakennettuun ympäristöön.

Maankäytön suunnittelussa tulee hyödyntää lieventämishierarkiaa, eli välttää, minimoida, ennalta ehkäistä ja vasta viimeiseksi kompensoida luontohaitat.

Tyypillisesti maankäytön suunnittelussa ja kaavoituksessa on kyse luontohaitan minimoimisesta. Kompensoinnin käytössä tulisi ottaa huomioon paikallisuus: luontohaitan kompensointi kaukana syntypaikasta ei ole merkityksellistä lähialueen asukkaille eikä muille lähialueen eliöiden populaatioille. Kaavoja varten laaditaan luontoselvitykset, joiden avulla kaavan luontovaikutukset voidaan arvioida ja suunnitelmaa muuttaa mahdollisten haittojen lieventämiseksi. Lieventämishierarkian käyttö dokumentoidaan kaavaselistukseen luontovaikutusten arvioinnin osana.

1 – Arvioidaan asema- kaavoituksen työohjelma lieventämishierarkian avulla

Asemakaavoituksella edistetään Lahden yleiskaavan mukaista kestävästä yhdyskuntarakennetta, mahdollistetaan kaupungin kasvua ja yritysten toimintaa. Kehitetään asemakaavoituksen työohjelman valmistelua ottamalla käyttöön kriteerit työohjelman arviointiin. Sovitaan yhdessä kriteereistä, joita ovat esimerkiksi kaava-alueen sijainti tai vyöhyke, maankäytön muutoksen laatu sekä yhdyskunta- ja kaavatalous sekä lieventämishierarkia (luontohaittojen välttäminen tai minimointi).

Kuka vastaa: Kaupunkiympäristö,
kaupunkisuunnittelu

Aikataulu: 2025–2026

2 – Kehitetään alueellista luontojalanjälkilaskentaa

A – Laskenta voidaan ottaa osaksi maankäytön suunnittelun ennakoarviointia ja laatia ennakkoivasti yleiskaavan toteutumattomille alueille. Edellyttää luontotiedon kokoamista yhteen eri lähteistä.

Laskentatyökalun avulla ymmärretään maankäytön eri hankkeiden luontojalanjälki ja voidaan vertailla eri vaihtoehtojen jalanjälkeä.

B – Alueellisen luontojalanjälkilaskennan jatko-kehitystyö, missä kytketään luontojalanjälkilaskenta kaavatalouslaskentaan. Kehitystyö vaatii laskennan pilotointia erityyppisillä alueilla: Kaupunkirakenteessa muuttuvalla alueella sekä täysin uudella alueella.

Kuka vastaa: Kaupunkiympäristö,
kaupunkisuunnittelu: luonnonsuojelu,
yleis- ja asemakaavoitus

Aikataulu: 2026–2027

3 – Väestönmuutoksen ja elinkeino- elämän muutosten mallintaminen ja muutoskenaariot

Uusi valtuusto päättää kaupungin uudesta strategiasta. Varmistetaan, että strategian taustalle tuotettavissa skenaarioissa on mukana myös sellaisia trendejä ja kehityskulkuja, jotka eivät edellytä kaupungin laajenemista luontoympäristöön (esim. muutokset muuttoliikkeessä, hiipuva kasvu, elinkeinoelämän muutokset).

Kuka vastaa: Kehityspalvelut,
kaupunkiympäristö

Aikataulu: 2025

4 – Kehitetään työkalupakki eri kaupunkirakenteen vyöhykkeille luontoposiitiivisuuden lisäämiseksi

Tunnistetaan yleiskaavan eri kaupunkirakenteen vyöhykkeille keskeiset ja vaikuttavimmat toimenpiteet luontoposiitiivisuuden lisäämiseksi. Julkaistaan työkalupakki suunnittelijoiden, toimijoiden ja asukkaiden käyttöön.

Vaikuttavimmista toimenpiteistä saadaan tietoa myös toimenpiteestä 2) Alueellisen luontojalanjälkilaskennan kehittäminen. Selvitetään mahdollisuudet työkalupakin toteutukseen oppilaitosyhteistyössä.

Kuka vastaa: Kaupunkiympäristö:
yleiskaavoitus; ympäristökehitys,
ympäristöneuvonta

Aikataulu: 2025–2026

5 – Luodaan toimintamalli mahdollisimman luontoposiitivisille rakentamishankkeille

Tunnistetaan kaupunkiympäristön palvelualueen keskeiset suunnitteluvaiheet, joissa kuvataan vuokaaviona prosessit ja näissä vaiheet, joissa oikea-aikaisesti voidaan lisätä luontoposiitivisuutta. Aloitetaan yhdellä pilottihankkeella ja tehdään sille vuokaavio (esim. kaupunki-infra).

Kuka vastaa: Kaupunkiympäristö

Aikataulu: 2025–2030

6 – Vahvistetaan Lahden kaupungin alueella sijaitsevaa ekologista verkostoa

Tehdään kartta, jossa näkyy ekologisten käytävien heikot kohdat eli heikentyneet luontoarvot. Etsitään työohjelmista sopivia hankkeita, joiden yhteydessä voidaan vahvistaa heikkoja yhteyksiä ja turvata nykyiset hyvät yhteydet. Otetaan mukaan laajasti eri toimijoita, myös yrityksiä. Huomioitava, että osan maasta omistaa yksityiset henkilöt.

Maisematyöluopien myöntämisessä kiinnitetään huomiota ekologisen verkoston säilymiseen.

Kuka vastaa: Kaupunkiympäristö

Aikataulu: 2026–2030

7 – Parannetaan Lahden kaupungin alueella eri luontotyyppien tilaa ja ennallistetaan

Kerätään yhteen olemassa olevaa tietoa Lahden luontoalueista (esim. yleiskaavaa varten tehdyt luontotyyppiselvitykset sekä paikkatietoa valtakunnallisista tietokannoista). Tuodaan kattava luontotyyppiaineisto suunnittelijoiden käyttöön ja suunnitellaan/ohjelmoidaan luontotyyppien laatutiedon lisääminen aineistoon.

Tehdään hoitosuunnitelmat heikoille alueille, laaditaan budjetti, varmistetaan rahoitus ja ennallistetaan.

Kuka vastaa: Kaupunkiympäristö

Aikataulu: 2025–2030

8 – Ekologisen kompensaation käyttöönotto

Lahti on ensimmäisenä suomalaisena kaupunkina pilotoinut ekologiseen kompensaatioon soveltuvien hyvitysalueiden korvamerkitsemistä ja alueiden osoittamista yleiskaavassa, sekä kehittänyt kaavamääräyksen näille mahdollisille hyvitysalueille. Lisäksi on tehty tutkimusta laajemminkin Lahden hyvityspankkiin soveltuvista alueista, joissa luontoa voisi suojella tai ennallistaa. Ekologisen kompensaatiopankin kehitystyötä jatketaan.

Pilotti-kohteen Alvojärven metsän suojeleminen. Ekologisen kompensaation kehitystyö liittyy tiekartan toimenpiteeseen seitsemän: Lahden kaupungin alueella eri luontotyyppien tilan parantaminen ja ennallistaminen.

Kuka vastaa: Kaupunkiympäristö

Aikataulu: 2025–2030

9 – Vaellusesteettömät virtavedet Lahdessa

Vaelluskalojen vaellusesteitä poistetaan korjaamalla ojarumpujen korkoja, poistamalla patoja ja muuttamalla patoja pohjapadoiksi. Kunnostetaan Immilänkoskea yhdessä vesialueen omistajien kanssa. Jatketaan ja laajennetaan ankeriaan ylisiirtoa Kymijoen patojen ohi, jotta kutuvaellus Sargassomerelle onnistuisi.

Kuka vastaa: Kaupunkiympäristö

Aikataulu: 2025–2030

10 – Kannustetaan korjausrakentamiseen

Kiertotalouden tiekartan mukaisesti kannustetaan kiinteistöjen omistajia korjausrakentamiseen purkamisen sijaan sekä energiatehokkuustoimenpiteisiin ja uusiutuvan energian käyttöön viestinnällä ja neuvonnalla.

Lahden arkkitehtuuripoliittisen ohjelman (APOLI) mukaisesti pyritään vanhan rakennuskannan kunnossapitoon, säilyttämiseen ja yhteensovittamiseen hiilineutraalissa ympäristössä.

Kuka vastaa: Kaupunkiympäristö, ympäristökehitys

Aikataulu: 2025–2030

11 – Huomioidaan luonnon monimuotoisuuden lisääminen laadittavassa Kunnallisteknisten suunnitelmien suunnitteluohjeessa

Ohjeen tarkoituksena on yhtenäistää kaupunkiympäristön konsulttityönä tuotettujen katu- ja rakennussuunnitelmien sisältöä ja ulkoasua. Ohje toimii suunnittelua tukevana käsikirjana. Suunnitelmien suunnitteluohjeessa käsitellään toiminnallisia asioita ja korostetaan niitä seikkoja, joita tilaaja pitää tärkeänä.

Kuka vastaa: Kaupunkiympäristö

Aikataulu: 2025

12 – Kaupunkivihreän lisääminen

A – Viherrytetään päiväkotien ja koulujen pihoja

Valmistellaan päiväkotipihakonsepti eli suunnittelun ohje, jonka avulla luonnon monimuotoisuutta edistetään päiväkotien pihoilla.

Pilotoidaan viherryttämistä päiväkotipihoilla julkisen ja yksityisen sektorin välisillä kumppanuuksilla ja rahoitusyhteistyöllä.

Kuka vastaa: Tilakeskus

Aikataulu: 2025–2030

B – Otetaan käyttöön viherkerroin

Otetaan käyttöön tonttikohdainen viherkerroin (rakennusjärjestyksessä 1.1.) uudisrakentamiskohteissa (rivitalot ja sitä suuremmat rakennushankkeet). Tontinluovutuksessa pitää esittää hyväksytty, viherkertoimen vaatimustason täyttävä pihasuunnitelmaluonnos. Kehitetään Lahden malli viherkertoimeen, missä tontinkäyttöä ohjataan luonnon monimuotoisuutta, ekologisuutta ja hulevesien vähentämistä kohti. Tämä voidaan tehdä esim. lisäämällä läpäiseviä pinnoitteita, suosimalla kotimaisia puulajeja, sijoittamalla puusto oikein, monipuolistamalla kasvillisuutta sekä lisäämällä erilaisia elinympäristöjä (eläinten pöntöt, lahopuut).

Kuka vastaa: Kaupunkiympäristö

Aikataulu: 2025

C – Vahvistetaan asemakaavoituksen keinoin viherrakennetta

Kaavamerkintöjen avulla voidaan ohjata lisäämään luontoa rakennetussa ympäristössä. Esimerkkinä tästä Ren-Gasin tontin asema-kaavamerkintä, jonka mukaan kasvillisuutta pitää lisätä tontilla 15 %. Jos kaikki ei mahdu tuohon tontille, niin tulee kaupungin kanssa sopia ennen rakennusluvan myöntämistä kompensatiosuunnitelma siitä, miten on lisätty viherkapasiteettia lähialueilla.

Kuka vastaa: Kaupunkiympäristö:
asemakaavoitus, rakennusvalvonta

Aikataulu: 2025–2030

D – Edistetään puistojen ja leikkialueiden sekä koulu- ja päiväkotipihojen rakentamisessa luontopohjaisten ratkaisujen ja materiaalien käyttöä

Kehitetään kaupungin sisäistä tiedonkulkua ja toimintamallia, jotta luontopohjaisia ratkaisuja ja materiaaleja, esimerkiksi metsänhoitokohteiden puunrunkoja ja risuja, voidaan hyödyntää rakentamisessa. Suositaan rakentamisratkaisuissa metsänpohjan hyödyntämistä ja pieniä hulevesinoroja. Luodaan ennakkoluulottomasti uusia leikin mahdollisuuksia, ilman isoa määrää välineistöä. Tehdään luontopohjaisia rakentamisratkaisuja myös sellaisiin puistoihin, leikkialueille ja koulu- ja päiväkotipihoihin, joiden välineistöä on jouduttu turvallisuussyistä poistamaan ja peruskorjaus on vasta tulossa.

Vastuu: Tilakeskus, kaupunkiympäristö

Aikataulu: 2025–2030

13 – Poistetaan haitallisia vieraslajeja

Viheralueohjelman mukaisesti päivitetään vieraslajien torjuntaohjelma. Selkeytetään haitallisten vieraslajien torjunnan vastuutahot kaupungin eri yksiköiden välillä.

Poistetaan haitallisia vieraslajeja rakennetuilla viheralueilla ja luontoympäristöissä. Pyritään huomioimaan haitalliset vieraslajit investointikohteessa jo suunnitteluvaiheessa, jolloin havaitut vieraslajit poistetaan kohteen rakentamis- ja saneerausvaiheessa ja korvataan muulla rakenteella tai kasvillisuudella. Järjestetään haitallisten vieraslajien poistotalkoita. Kannustetaan asukkaita omatoimitalkoisiin vieraslajien poistamiseksi. Pyritään hankkimaan lisäresursseja sekä koordinoimaan koko kaupungin laajuista vieraslajitorjuntaa että koordinoimaan vieraslajien torjuntatalkoita.

Kuka vastaa: Kaupunkiympäristö: kaupunkitekniikka/kunnossapidon yksikkö ja rakennus- ja ympäristövalvonta/vesien ja luonnonhoidon yksikkö

Aikataulu: 2025–2030

14 – Vähennetään valosaastetta

Vähennetään valosaastetta Lahdessa, niin että eliölajeille haitallisen valaistuksen määrä kaupungissa pienenee. Huomioidaan valaistuksessa häiriövalon syntyminen sekä ekologiset valaistuksen tavat.

Kartoitetaan alueita, joissa ekologiselle valaistukselle olisi ensisijaisesti tarvetta. Tehdään keinovalolle herkkien alueiden kartta. Viestitään kaupunkilaisille valosaasteen vähentämisen tarpeesta ja mahdollisuuksista.

Tuodaan osaksi kunnallisteknisten suunnitelmien suunnitteluohjetta (toimenpide 11).

Kuka vastaa: Kaupunkiympäristö, Lahti Energia

Aikataulu: 2026–2030

B

Tieto, koulutus ja osaaminen

Luonnon monimuotoisuuteen liittyvän tiedon (ml. paikallinen tieto) määrää ja tiedon levittämistä tulee lisätä. Organisaatioiden ja niissä toimivien henkilöiden osaamista tulee kehittää, jotta he ymmärtävät luontoposiitiivisuuden merkityksen ja oman roolinsa luontoposiitiivisuuden tavoittelussa sekä jotta heillä on valmiuksia tarttua luontotyöhön.

15 – Toteutetaan ympäristökasvatusohjelmaa perusopetuksessa

Ympäristökasvatusohjelman sisällöt vuosiluokilla 1–9 liittyvät kestäväan elämäntapaan ja lasten luontosuhteen edistämiseen. Ohjelmassa toteutetaan retkiä merkittäviin paikallisiin luontokohteisiin ja ohjataan hyödyntämään luontoa oppimisympäristönä. Ohjelma tarjoaa elämyksellisiä oppimiskokonaisuuksia kiertotalouden, kestäväan ravitsemuksen ja kestäväan liikkumisen teemoissa yhteistyössä paikallisten yhteistyökumppaneiden kanssa. Ohjelma vahvistaa oppilaiden paikallistuntemusta ja ohjaa oppilaita aktiivisiksi ympäristökaupungin toimijoiksi.

Kuka vastaa: Sivistyksen palvelualue

Aikataulu: 2025–2030

16 – Valmistellaan luontoposiitiivisuuden koulutuspaketti Lahden kaupungin henkilöstölle

Valmistellaan luontoposiitiivisuuskoulutus koko kaupungin henkilöstölle. Videoiden ja pienien aktivoivien tehtävien avulla kerrotaan, miksi luonnon monimuotoisuus on tärkeää sekä kannustetaan kaupungin työntekijöitä miettimään, miten he voisivat omassa työssään toteuttaa luontoposiitiivisuutta. Suositellaan koko henkilöstölle tehtäväksi.

Kuka vastaa: Ympäristökehitys

Aikataulu: 2025

17 – Koulutetaan portinvartija-ammattilaisia luontoteemaan

Tunnistetaan portinvartija-ammattit. Kehitetään toimintamalli, valmistellaan kestäväan kulutukseen kannustavaa materiaalia, tarjotaan sekä sisällöllistä että puheeksi ottamisen helpottamiseen koulutusta ja tukea henkilöstölle, jotka asiakaspalvelutyössä kohtaavat asukkaita erilaisissa elintapojen muutostilanteissa. Tällaisissa työtehtävissä työskentelevät mm. neuvolatyöntekijät, liikuntaneuvojat, opettajat ja Palvelutorin henkilökunta.

Kuka vastaa: Ympäristökehitys

Aikataulu: 2025–2026

Kulutus ja hankinnat

Suomessa tehdään julkisia hankintoja kymmenillä miljardeilla euroilla vuodessa. Julkisten hankintojen avulla voidaan Lahdessakin toteuttaa kaupungin strategiaan kirjattuja ympäristökaupungin tavoitteita. Kun luonnon monimuotoisuus huomioidaan hankinnoissa, se kannustaa myös tarjoajia kehittämään ympäristölle parempia ratkaisuja.

18 – Kehitetään hankintaprosesseja niin, että hankintojen avulla voidaan yhä paremmin pienentää luontojalanjälkeä ja lisätä luonnon monimuotoisuutta sekä lisätä resurssiviisautta

Luodaan toimintamalleja hankintaprosessin eri vaiheisiin ja otetaan käyttöön luonnon monimuotoisuutta ja resurssiviisautta lisääviä hankintojen vaatimuksia ja kriteerejä.

Keskitytään erityisesti infrarakentamisen ja kunnossapidon sekä talonrakentamisen hankintoihin niiden vaikuttavuuden takia sekä luonnon monimuotoisuuteen, luonnonvarojen käyttöön, että päästöihin. Kehitetään hankintaprosesseja yhteistyössä myös kymmenen suurimman kaupungin LUMO (Luonnon monimuotoisuus)-verkoston kanssa.

A – Selvitetään investointikohde, jossa voitaisiin pilotoida luontojalanjälkilaskentaa

Pilotoinnin tuloksena voitaisiin tunnistaa, missä kohdissa hankintaprosesseja ja miten voidaan huomioida luonnon monimuotoisuus. Hyödynnetään kehittämisessä Lahden luontojalanjälkiselvityksen tuloksia.

Kuka vastaa: Ympäristökehitys, kaupunkitekniikka (infra- ja viherrakentaminen ja kunnossapito), kaupunkisuunnittelu, hankintapalvelut; Tilakeskus

Aikataulu: 2025–2026

B – Järjestetään varhaisia markkinavuoropuheluita kaupunkiympäristön viherryttämiseen

Järjestetään tilaisuuksia kaupungin tavoitteiden ja yritysten ratkaisujen tunnistamiseen ja tiedonvaihtoon, jotta voidaan edistää päiväkotipihojen sekä väliaikaisten alueiden (jotka rakennetaan ehkä jopa vuosien päästä) viherryttämistä (huomioiden väliaikaisen rakentamisen ilmastopäästöt).

Kuka vastaa: Ympäristökehitys, hiilineutraalin rakentamisen innovaatioverkosto, hankintapalvelut, kaupunkiympäristö (kaupunkitekniikka: infra- ja viherrakentaminen ja kunnossapito, ja kaupunkisuunnittelu), Tilakeskus

Aikataulu: 2025–2030

19 – Järjestetään luonto- ja kiertotalousbileet

Järjestetään luonto- ja kiertotaloussimerkkejä innostavasti esittelevä ja näkyvä asukastapahtuma. Second hand -palvelujen lisäksi esillä on kuluttamisen vähentämistä, korjaamista, huoltamista, lainaamista, yhteiskäyttöä ja luontoratkaisuja. Viestitään tilaisuudesta aktiivisesti ja monikanavaisesti. Kehitetään tapahtumasta joka-vuotinen palautteen perusteella.

Kuka vastaa: Ympäristökehitys, ympäristöpalvelut. Toimenpiteen toteutukseen tarvitaan laajasti sidosryhmiä mukaan.

Aikataulu: 2025

Luontoa vahvistava liiketoiminta

Luonnon köyhtyminen ja globaali luontoposiitivisuustavoite vaikuttavat myös Lahden alueella toimiviin yrityksiin, esimerkiksi arvoketjujen, lainsäädännön kehittymisen sekä asiakkaiden vaatimusten kautta. Yritysten tietoutta ja osaamista luonnon monimuotoisuuteen liittyen tulee lisätä. Lisäksi tulee kasvattaa yritysten valmiuksia selvittää omat luontovaikutuksensa sekä ryhtyä toimenpiteisiin haitallisen luontovaikutuksensa pienentämiseen. Yritykset voivat myös tarjota muille palveluita tai tuotteita, joiden avulla muut voivat vähentää omaa negatiivista luontovaikutustaan ja lisätä positiivista luontovaikutustaan. Yritysten luontoposiitivisuusosaamisen ja -liiketoiminnan kasvu on yksi keskeinen tavoite osana luontoposiitivisuustyötä

20 – Lisätään yritysten tietoisuutta luontoposiitiivisuuden merkityksestä kestäväälle liiketoiminnalle ja ohjataan yrityksiä saamaan sparrausta liiketoimintansa kehittämiseen kohti luontoposiitiivisuutta

Varmistetaan, että Lahdessa toimivat yritykset (ml. tapahtuma-alan yritykset) saavat sparrausta luontoposiitiivisuuteen sekä ohjausta esim. webinaareihin, tapahtumiin, hankkeisiin ja verkostoihin, jotka kehittävät yritysten luontoposiitiivisuutta.

Lisätään luontoposiitiivisuuden edistäminen Ladecin lisäostospimuksen painopisteisiin.

Kuka vastaa: Kasvupalvelut, ympäristökehitys

Aikataulu: 2025–2030

21 – Kehitetään ilmastokumppanuusmallia huomioimaan luonnon monimuotoisuus

Lahden kaupunki tarjoaa yrityksille ja yhteisöille mahdollisuutta ilmastokumppanuuteen. Kumppanuutta kuitenkin tulee kehittää niin, että lisätään luontonäkökulmaa ilmastokumppanuuteen. Työ voi käynnistyä esimerkiksi ilmastokumppanuuden alkukartoitukseen lisättyjen luontopainotettujen kysymysten ja tavoitteiden asetannan kautta.

Kuka vastaa: Ympäristökehitys

Aikataulu: 2025–2030

22 – Pienennetään konserniyhtiöiden luontojalanjälkeä

Konserniyhtiöt selvittävät oman toimintansa keskeisimmät luontovaikutukset ja valmistelevat tiekartat luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi.

Vaikutukset on selvitetty maaliskuuhun 2025 mennessä. Maaliskuussa ympäristökehityksen tiimi järjestää konserniyhtiöille työpajan, jossa esitellään selvitysten tuloksia ja pohditaan toimenpiteitä yhtiöiden omiin tiekartoihin.

Kuka vastaa: Konserniyhtiöt, konsernihallinnon omistajaohjaus, ympäristökehitys

Aikataulu: 2025

23 – Vahvistetaan luontotoimien onnistumista kehittämällä julkisen ja yksityisen sektorin välisiä kumppanuuksia ja rahoitusyhteistyötä

Luontoposiitiivisuuden kehittäminen tarvitsee kaupungeissa myös uudenlaista rahoitusyhteistyötä ja uudenlaisia rahoitusmalleja.

Kuka vastaa: Kasvupalvelut, ympäristökehitys

Aikataulu: 2025–2030

E

Hyvinvointi, terveys ja työ

Ihmisen hyvinvointi ja ympäristön tila ovat tiiviisti kytköksissä toisiinsa, tällöin puhutaan planetaarisesta terveydestä. Ilmastonmuutos, luontokato ja ympäristön saastuminen heikentävät ihmisten terveyttä. Toisaalta monilla arjen valinnoilla voimme edistää sekä omaa että muun luonnon terveyttä ja hyvinvointia - on kyse sitten päivittäisistä ruokavalinnoista tai liikkumisen tavoista. Monimuotoinen luonto tarjoaa myös mahdollisuuden positiivisiin terveys- ja hyvinvointivaikutuksiin. Luonnossa liikkuminen ja oleskelu tukee mielenterveyttä ja elimistön puolustuskykyä.

Toteutamme yhdessä Päijät-Hämeen hyvinvointialueen ja Lahden yliopistokampuksen kanssa kymmenvuotista Luontoaskel terveyteen -ohjelmaa, joka konkretisoi planetaarisen terveyden käytännön tekemiseksi.

24 – Nautitaan lähiluonnosta: Lahen luontoon! -liike

Käynnistetään pitkäkestoinen liike, jonka avulla Lahdessa asuvat ja työskentelevät saadaan kiinnostumaan lähiluonnosta ja saadaan innostettua lähiluonnossa liikkumiseen sekä omien mielluontopaikkojen löytämiseen. Liike kannustaa liikkumaan omin lihasvoimin. Tämä on hyväksi paitsi ihmiselle, myös ympäristölle: vähemmän päästöjä, melua ja tilan käyttöä autoiluun verrattuna.

Kuka vastaa: Ympäristökehitys, ympäristöneuvonta, mukaan tarvitaan laajasti sidosryhmiä.

Aikataulu: 2025

25 – Tutustutetaan ja houkutellaan Lahden kansainvälinen yhteisö liikkumaan luontoon ja tuntemaan Lahden luonto omakseen

A – 2 h moduuli osaksi (KOTO 24) lakisääteistä kunnan velvollisuutta järjestää monikielistä yhteiskuntaorientaatiota kaikille kotoutumisajalla oleville maahanmuuttajille.

B – Työperäisille maahanmuuttajille ja opiskelijoille suunnattu vastaava 2 h paketti tarjolle

Kuka vastaa: International House of Lahti

Aikataulu: 2025–2030

26 – Edistetään lahtelaisten pitkäaikaistyöttömien luontosuhteen vahvistumista sekä hyvinvointia ja työkykyä luontomenetelmien avulla

A – Lisätään tietoisuutta Lahden luontokohteista, kestävästä elämäntavoista ja luonnon hyvinvointivaikutuksista sekä edistetään lahtelaisten työttömien työnhakija-asiakkaiden luontosuhteen kehittymistä mm. elämyksien, retkien ja ryhmätoimintojen avulla.

B – Luodaan toimintamalli osatyökykyisten työkyvyn arviointiin ja työelämäsiirtymien vahvistamiseksi osaksi työllisyyspalveluita. Toimintamallissa huomioidaan luonnon hyvinvointivaikutukset ja hyödynnetään luontomenetelmiä asiakkaiden työ- ja toimintakyvyn edistämisessä.

Kuka vastaa: Työllisyyspalvelut, TOTTA-hanke

Aikataulu: 2025–2030

27 – Viedään uudet valtuutetut metsäretkelle

Uudet kaupunginvaltuutetut valitaan keväällä 2025. Järjestetään valtuutetuille luontoretki, jonka aikana heidät tutustutetaan Lahden kaupungin luonto- ja ympäristötavoitteisiin ja siihen, miten niitä toteutetaan konkreettisesti.

Kuka vastaa: Ympäristökehitys

Aikataulu: 2025

Johtaminen ja viestintä

Kaupungeilla ja kunnilla on merkittävä rooli luontotyössä. Luontoon vaikuttavaa työtä tehdään monissa eri kaupungin yksiköissä ja toimialueilla. Sen vuoksi tarvitaan kokonaisvaltaista ja määrätietoista luontotyön johtamista, jotta luonnon köyhtyminen pysäytetään, luonnon monimuotoisuutta lisätään ja luontoposiivisuus saavutetaan.

Vahva luontotyön johtaminen ja luontoposiivisuuden tavoittelu voivat lisätä Lahden elinvoimaa ja vetovoimaa.

28 – Laajennetaan ilmastobudjetti ilmasto- ja luontobudjettiin

Lahti on ottanut ilmastobudjetoinnin käyttöön vuoden 2025 talousarviossa. Ilmastobudjetti on johtamisen työkalu, joka tuo ympäristötavoitteiden edistämisen aiempaa tiiviimmäksi osaksi kaupungin talousarviovalmistelua ja talouden seuranta. Ilmastobudjetointi tukee ilmastotoimien tunnistamista palvelualueilla ja tuo päättäjille kokonaiskuvaa ilmastotyön kustannusten ja vaikutusten tilasta. Ilmastobudjetoinnin yhtenä teemana on kaupunkivihreä ja sopeutuminen. Vuoden 2026 talousarviosta lähtien kyseinen teema laajennetaan kattamaan myös luontoposiitiivisuustyö.

Kuka vastaa: Ympäristökehitys

Aikataulu: 2026–2030

29 – Viestitään luontoposiitiivisuudesta

Viestitään yleistajuisesti ja eri kohderyhmille luontoposiitiivisuudesta: mitä termi tarkoittaa ja mitä luontoposiitiivisuuden tavoittelu konkreettisesti tarkoittaa sekä mitä luontoposiitiivista kaupungissa ja alueella parhaillaan tehdään.

Kuka vastaa: Viestintä

Aikataulu: Jatkuva

30 – Perustetaan Lahden kaupungin luontoryhmä tai vaihtoehtoisesti varmistetaan, että luontoposiitiivisuustyön kehittäminen on jonkin olemassa olevan ryhmän vastuulla

Ryhmä ohjaa kaupungin luontotyötä strategisella tasolla. Ryhmä seuraa ja varmistaa luontoposiitiivisuustyön etenemisen.

Kuka vastaa: Ympäristökehitys

Aikataulu: 2025

7 – Sidosryhmien toimenpiteet

Kaupungin omien toimenpiteiden lisäksi joukko kaupungin luontopositiivisuustyössä mukana olleita sidosryhmiä sitoutuvat toimenpitein tukemaan Lahden alueella tehtävää luontopositiivisuustyötä.

1 – LUT-yliopisto, Lahden Tiedepuisto ja Kestävä Lahti -säätiö

Luontojalanjäljen laskenta kehittyi ja yrityksissä on kiinnostusta luontovaikutusten laskemiseksi, tavoitteiden asettamiseksi ja muutosten seuraamiseksi. LUT-yliopiston kestävyysmuutoksen tutkimusryhmä kehittää luontojalanjälkilaskentaa ja tuottaa tietoa aiheeseen liittyen.

Kestävä Lahti -säätiön rahoituksella laajennetaan ja syvennetään yritysysteistyötä, niin että Lahden Tiedepuistossa toimiville yrityksille lähetetään kutsu luontojalanjälkeen liittyvään yhteistyöhön. LUT-yliopisto tekee diplomitöinä ja opiskelijayhteistyönä yritysten luontojalanjäljen laskentaa. Laskentojen tuloksista ja toteutuksesta järjestetään Lahden Tiedepuiston yrityksille tapahtuma, johon kaikki alueen yrityksen ovat tervetulleita.

2 – Päijät-Hämeen Ateriapalvelut Oy

Päijät-Hämeen Ateriapalvelut Oy tarjoaa yhdessä Lahden kaupungin kanssa syksyllä 2025 kaikille asiakkailleen (yhteensä 15 000 lasta ja nuorta) yhtenä päivänä Vesijärven särkikaloista valmistetun, maukkaan aterian. Ravinnekuorimituksesta aiheutuva rehevöityminen on yksi luonnon monimuotoisuuden hupenemisen syistä erityisesti makeanveden ja merien ekosysteemeissä. Rehevöityneissä vesistöissä särkikalakannat voivat kasvaa voimakkaasti ja niitä poistamalla voidaan poistaa ylimääräisiä ravinteita.

Särkikalojen poistolla on myös muita suotuisia vaikutuksia rehevöityneisiin vesistöihin.

Särkiaterian tarjoaminen toteuttaa myös uusia ravitsemussuosituksia, joiden mukaan kalaa suositellaan syötäväksi 300–450 g viikossa vaihdellen eri kalalajeja ja suosien kestävästi pyydettyjä tai kasvatettuja vaihtoehtoja.

Pyritään luomaan Vesijärven särkikala-ateriasta vuosittainen ruokailu, esimerkiksi sponso-reiden avulla.

3 – Koulutuskeskus Salpauksen Ravintolapalvelut

Kaikki kokoustarjoilut tehdään uusien ravitsemussuosituksien mukaisiksi. Vähennetään punaisen lihan ja broilerin lihan käyttöä sekä minimoidaan prosessoidun lihan eli leikkeleiden ja makkaroiden käyttö. Tilalle kasvispainotteinen tarjoilu, jossa hyödynnetään lähiruokaa.

Lisäksi edelleen Salpauksen ravintoloiden ruokahävikin määrän pienentäminen ja hävikkiruuan jakamisen kehittäminen.

4 – Lahden Seutu – Lahti Region Oy

Lahden seutu – Lahti Region Oy (Visit Lahti) ja sen yhteydessä toimiva Salpausselkä UNESCO Global Geopark -yksikkö koordinoivat Lahden seudulla matkailun valtakunnallista kestävän matkailun Sustainable Travel Finland -ohjelmaa ja ovat mm. yhdessä sidosryhmien kanssa

laatineet alueellisen kestävän matkailun suunnitelman vuosille 2023–30. Vuonna 2025 Lahden seutu saavuttaa Sustainable Travel Finland -ohjelman destinaatiotason, jolloin yli 51% alueen merkittävistä kansainvälistä kasvua hakevista yrityksistä on saanut oman Sustainable Travel Finland -merkin. Osoittaaksemme merkin mukaista kehitystä myös luontoposiitivisuuden saavuttamiseksi, Visit Lahti ja Salpausselkä UNESCO Global Geopark sitoutuvat toteuttamaan vuosittain vähintään yhden kestävän matkailun koulutus- / valmennustilaisuuden alueen matkailusidonnaisille toimijoille ja parantamaan siten heidän valmiuksiaan luonnon monimuotoisuuden ja kestävän matkailun muiden osa-alueiden huomioimisessa omissa liiketoiminnassaan.

5 – Lahden Yliopistokampus (koordinaatioyksikkö)

Tavoitteena on tulevina vuosina edistää planeetaarisen terveyden mm. luonnon monimuotoisuuden merkityksen näkökulmien sisällyttämistä korkeakoulujen koulutukseen ja jatkokoulutukseen. Pyritään yhteistyössä Lahden alueella toimivien korkeakoulujen kanssa toteuttamaan planeetaarisen terveyden teemalla korkeakoulujen koulutuskokonaisuuksia ja saamaan rahoitusplaneetaarisen terveyden professuurille. Lisäksi konkretisoidaan ravitsemussuosituksia sekä lähiluonnon ja luonnonsuojelun merkityksestä kansalaisille ja hyvinvoinnille.

6 – Lahden 4H-yhdistys ry

Luontoposiitivisuuden tukeminen tehtäväpankin avulla. 4H-järjestö on kehittänyt ja 4H:lla on käytössä kaiken ryhmätoiminnan toteuttamisessa toptehtavat. fi -nettisivu, jota kaikki toimijat voivat hyödyntää omissa toiminnassaan. Yhdistys osallistuu valtakunnallisen tehtäväpankin kehittämistyöhön, jossa erityisesti huomioidaan luontoposiitiivisia näkökulmia tehtävien suunnittelussa.

Yli-Marolan 4H-kotieläinpihan kulttuurihistoriallista kohdetta vaalitaan yhteistyössä Lahden kaupungin kanssa. Toiminnassa kiinnitetään huomiota luontoposiitiiviseen kasvatukseen. Kulttuurihistoriallinen kohde vaalii myös kestävää rakennusperintöä.

Luontokasvatuksen lisääminen hanketoiminnoilla. Esimerkiksi 2024–2026 tavoitteena on rakentaa Lahden seudulle metsäinen Luontokeittiö, joka haastaa alueen asukkaita viettämään enemmän aikaa luonnossa ja oppimaan luonnosta ja järjestämään oppitunteja luonnossa.

7 – LAB:n toimenpiteet

LAB-ammattikorkeakoulu kehittää luontoposiitiivisuuteen liittyvää koulutusta sekä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa (TKI) tunnistettujen kehitystarpeiden osalta edistäen luonnon kantokyvyn säilymistä, gritysten kestäväää ja vastuullista kasvua sekä ihmisten hyvinvointia

- koulutuksia esim. Urbaanin viherryttämisen opintokokonaisuus, planetaariseen terveyteen liittyvä kesäkoulu, ilmastonmuutoksen terveysvaikutuksiin liittyvä täydennyskoulutus.
- TKI-hankkeita: esim. luontojalanjälkilaskennan ja luontovaikutusten merkityksen edistäminen yritysten keskuudessa, vihreän infran luonnonmukaiset ratkaisut, ilmastonmuutoksen vaikutuksiin sopeutuminen ja varautuminen.

LAB edistää luontoposiitiivisuutta tukevaa tiedonvälitystä ja viestintätoimia yrityksille ja muille sidosryhmille esim. tietoiskujen muodossa.

LAB kehittää, yhdessä Päijät-Hämeen kuntien kanssa, ilmastokumppanuuden toimintamallia huomioimaan jatkossa myös luontovaikutukset.

Hiilineutraali LAB 2025 -sitoumuksemme tukee ja edistää osaltaan Lahden luontoposiitiivisuustyötä.

8 – Luova-hanke, Avainsäätiö ja Lahden Diakoniasäätiö

Luova -hankkeessa luodaan luontolähtöisen osallisuustyön malli järjestämällä kurssi- muotoista toimintaa, jossa luontolähtöisiä toimintoja suunnitellaan monipuolisesti ja toteutetaan tiiviisti yhdessä asiakkaiden kanssa. Toiminnan aikana hyvinvoinnin ja osallisuuden kokemusta mitataan kyselyllä, joka sisältää osallisuusindikaattorin ja hyvinvointiin liittyviä kysymyksiä, sekä toimintojen lopuksi ryhmäkeskustelulla

Toiminta on kohdennettu päijät-hämäläisille työ- ja opiskeluelämän ulkopuolella oleville 18–64 -vuotiaille. Hankeaika on 8/2024–12/2026.

9 – Lahden museot

Lahden museot järjestävät näyttelyitä, joiden teemat tukevat luontoposiitiivisuutta. Tulevia näyttelyaiheita valittaessa tullaan ottamaan huomioon luontoposiitiivisuuden näkökulma. Tulevia teemoja ovat mm. lumi ja lumisuhde Hiihtomuseossa, Vesijärvi Lahden historiallisessa museossa ja metsä Lahden visuaalisten taiteiden museo Malvassa. Radio- ja tv-museo Mastolassa on jo esillä näyttely Retroa vai romua, jossa käsitellään mm. kierrätystä ja korjaamotoimintaa.

Lahden museoiden asiakastilaisuuksissa suositaan vegaanisia tarjoiluja.

Lahden museot Päijät-Hämeen alueellisena vastuumuseona antaa neuvontaa ja ohjausta rakennusten korjaamiseen, jotta vanhaa rakennuskantaa korjattaisiin purkamisen sijaan. Korjausneuvonnassa otetaan puheeksi myös se, että korjaaminen on luontoposiitiivisempää kuin purkaminen ja uudisrakentaminen.

Museon suosituimpia kokoelmapalveluita ovat kalusteisiin liittyvät kyselyt. Kun käyttäjä saa tietoa esineensä suunnittelijasta ja muusta historiasta, hän motivoituu kunnostamaan ja uudelleenverhoiluttamaan kalusteensa sen sijaan, että korvaisi ne uusilla. Kokoelmapalveluiden toiminnassa otetaan puheeksi myös se, että korjaaminen on luontoteko.

10 – Helsingin yliopisto

Matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta ja Bio- ja ympäristötieteellinen tiedekunta

Valmistellaan Lahden kampuksella suunnitelmia ja haetaan rahoitusta, joiden avulla parannetaan luonnon monimuotoisuuden ja viheralueiden tilaa, tuetaan vihreää siirtymää, kiertotaloutta ja kestäviä ruokajärjestelmiä sekä vähennetään rakennettujen alueiden epäpuhtauksia.

Maatalous-metsätieteellinen tiedekunta

Edistetään Lahden kampuksella tutkittuun tietoon perustuvia ratkaisuja alueen kestävän ruokajärjestelmän kehittämisessä koulutuksen, tutkimuksen, hanketoiminnan ja vuorovaikutteisen sidosryhmäyhteistyön kautta.

11 – Päijät-Hämeen liitto

Päijät-Hämeen liitto järjestää kuntapäätäjien luontofoorumin syksyllä 2025 sekä edistää rahoituksen saamista maakuntaan luonnon monimuotoisuutta edistäviin hankkeisiin ja toimiin. Tunnistettuja kehitystarpeita ovat esim. maakunnallinen luonnon monimuotoisuuden tilan selvitys ja suunnitelma monimuotoisuuden vahvistamiseksi, luonnonarvomarkkinoiden edistäminen, sekä ilmastomuutoksen vaikutuksiin sopeutuminen ja varautuminen.

12 – Lahden seudun kehitysyhtiö LADEC

Luontoposiitiivisen liiketoiminnan käsitteen määrittely yhdessä Luontoposiitiivinen elämä -hankkeen kanssa. Huomiota kiinnitetään siihen, että luonnon hyväksi tehtävä työ näyttäytyy selkeänä (eri erillisenä) kokonaisuutena yrityksille, osana muuta ympäristön hyväksi tehtävää liiketoimintaa (kuten kiertotalous).

Alueen toimijoiden/sidosryhmien luontoposiitiivisuuteen liittyvien palveluiden kuvaus yrityksille. Palveluiden avulla yritykset voivat kehittää luontoposiitiivista liiketoimintaa.

Luontoposiitiivisuudesta kiinnostuneiden yritysten tunnistaminen ja näiden ohjaaminen luontoposiitiivisuustiedon ja -palveluiden äärelle. Lisäksi yrityksiä case-kuvausten hyödyntäminen viestinnässä.

13 – Salpausselän luonnonystävät ry (SSLY)

Nostetaan kaikessa toiminnassa esiin erityisesti luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen erityisesti näiden toimien avulla:

SSLY järjestää vuosittain 3–4 luontoretkeä, joihin voi osallistua myös ei-jäsenet. Näiden retkien suunnittelussa tullaan huomioimaan erityisesti luonnon monimuotoisuus.

Tuodaan jäsenkirjeissä esiin Lahden luontoposiitiivisuuden tavoitteluun liittyviä asioita.

SSLY:llä on Lahdessa noin 440 jäsentä ja heille lähetetään vuosittain 7–10 jäsenkirjettä.

Tehdään yhteistyötä Hollolan Ympäristöyhdistyksen kanssa. Siellä on erityistä metsäosamista, kuten vanhojen metsien ja luonnon arvoiltaan arvokkaiden metsien metsäkartoitusten tekemiseen. Tavoitteena on, että yhteistyössä voidaan olla lisäresurssi Lahden kaupungin luonnonsuojelun tehtävien hoidossa. Voidaan esimerkiksi järjestää metsäretkiä, joissa asiantuntijat opastavat, mitkä lajit ovat tärkeitä indikaattoreita metsän arvon määrittelyssä.

Järjestetään kaupunginkirjaston auditoriossa ja Palvelutorilla asiantuntijatilaisuuksia, jotka ovat kaikille avoimia. Näiden tapahtumien sisällön määrittelyssä otetaan esille luonnon monimuotoisuus ja Luontoposiitiivisen Lahden tavoittelu.

Vahvistetaan Lahdessa toimivien, läheisen luontosuhteen omaavien, yhdistysten kanssa yhteistoimintaa. Tällaisia ovat esimerkiksi Lahden Suunnistajat 37 sekä Päijät-Hämeen Lintutieteellinen Yhdistys, PHLTY.

14 – Hämeen kauppakamari

Järjestää luonto- ja ilmastoteemaisen tilaisuuden vuonna 2025. Tilaisuudessa käsitellään yritysten ja elinkeinojen näkökulmia sekä ratkaisuja luonto- ja ilmastotyöhön.

15 – Lahden kaupunki, Tapahtumateollisuus ry, Olympiakomitea, LUT yliopisto

Tarkastellaan urheilutapahtumien luontoposiitiivisuutta. Osallistutaan LUT yliopiston järjestämälle Sustainability Challenge Project Work –kurssille. Alkuvuodesta 2025 annettiin kurssille haaste kurssin opiskelijoiden ratkaistavaksi. Kurssille annettu haaste liittyy urheilutapahtumien luontoposiitiivisuuteen. Hyödynnetään kurssityön tuloksia tapahtumien luontotyössä.

16 – Päijät-Hämeen Viljaklusteri

Päijät-Hämeen Viljaklusteri on alueen viljan viljelijöiden, viljaraaka-ainetta jalostavien yritysten, koulutusorganisaatioiden, etujärjestön sekä kaupan muodostama yhteistyöverkosto. Päijät-Hämeen Viljaklusteri on Suomen merkittävin elintarvikekeskittymä.

Päijät-Hämeen Viljaklusteri ja sen jäsenet edistävät muun muassa kestävästä ruokajärjestelmästä, joka tukee luonnon monimuotoisuutta. Päijät-Hämeen Viljaklusteri tukee tutkittujen luonnon monimuotoisuutta lisäävien ratkaisujen käyttöönottoa verkostonsa jäsenten keskuudessa.

8 – Luontoposiitiivisuuden mittarit

Luontoposiitiivisuuden yhteistä mittarointia vasta ollaan kansainvälisesti kehittämässä, muun muassa Science Based Targets for Nature -verkostossa. Vielä ei ole olemassa yhteisesti sovittua mittaamenetelmää, kuten on jo kasvihuonekaasupäästöjen mittaamisessa käytettävä CO₂-ekvivalentti.

Luontoposiitiivisuuden kehittymistä voidaan seurata monenlaisilla luonnon tila kuvaavilla mittareilla. Lahden kaupunki on päättänyt mittaamaan luontoposiitiivisuutta kuvassa olevien mittarien avulla. Kuvan mittarien soveltuvuutta tarkastellaan tiekartan seurannan yhteydessä ja mittareita voidaan myös muuttaa.

● Maankäyttö ja luonnonympäristö

● Kulutus ja hankinnat

● Hyvinvointi, terveys ja työ

● Tieto, koulutus ja osaaminen

● Luontoa vahvistava liiketoiminta

S = Seurataan jo

U = Uusi mittari

K = Seurantaa kehitettävä

9 – Luontoposiitiivisuustiekartan vaikutusten arviointi

Lahden kaupunki on yhdessä Sitowise Oy:n kanssa arvioinut tässä tiekartassa esitettyjen Lahden kaupungin toimenpiteiden vaikuttavuutta. Selvityksessä arvioitiin Lahden kaupungin toimenpiteiden vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen, kuntalaisiin, muuhun ympäristöön ja talouteen. Arvioitiin valikoitui 23 tiekartan toimenpidettä. Yksittäisiä toimenpiteitä jätettiin arvioinnin ulkopuolelle, koska niiden vaikutukset ovat kertaluontoisia tai hyvin välillisiä ja vaikeasti arvioitavissa.

Luontoposiitiivisuustiekartan toimenpiteillä arvioitiin olevan positiivisia vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen, muuhun ympäristöön sekä kuntalaisten terveyteen, hyvinvointiin ja viihtyvyyteen. Toimenpiteiden arviointiin myös tuovan lisää työtä yrityksille sekä tukevan yrityksiä kehittyvään lainsäädäntöön vastaamisessa. Toisaalta uudet vaatimukset julkisissa kilpailutuksissa voivat suosia isompia toimijoita, joilla on

paremmat mahdollisuudet vastata muuttuviin vaatimuksiin.

Ympäristökasvatuksella, viestinnällä ja yksittäisillä tapahtumilla sekä vuorovaikutustilanteilla voi olla käänteentekevä merkitys "katalysaattorina" motivoimassa luontoposiitivista toimintaa kaupunkiorganisaatiossa tai lahtelaisten arjessa. Ymmärrys luontotavoitteista todennäköisesti lisää sitoutumista luontoposiitiivisuustyöhön.

Toimenpiteiden todellisen vaikuttavuuden arvioitiin monen toimenpiteen kohdalla riippuvan pitkälti toimeenpanosta. Valtaosa toimenpiteistä vaatii jonkinlaisia panostuksia sekä uusia toimintatapoja Lahden kaupungilta. Globaaleihin vaikutusmahdollisuuksiin liittyy paljon epävarmuustekijä. Varmimpia ja vaikuttavimpia toimenpiteitä ovat ne, jotka parantavat Lahden alueella luonnon monimuotoisuutta ja tuottavat monia hyötyjä. Selvitys kokonaisuudessaan on tiekartan liitteenä.

10 – Johtopäätökset

Lahti on johtava ympäristökaupunki ja tavoittelee luontoposiitiivisuutta vuonna 2030. Luontoposiitiivisuus tarkoittaa sitä, että vuonna 2030 luonnon monimuotoisuus ei heikkene, vaan lisääntyy. Jotta tavoite voidaan saavuttaa, niin tarvitaan muutoksia maankäyttöön, luonnonvarojen hyödyntämiseen, rakentamiseen, hankintoihin, opetukseen ja koulutukseen sekä monelle muulle alalle. Tähän tiekarttaan on kirjattu 46 toimenpidekokonaisuutta, jotka vievät kohti luontoposiitiivisuutta. Ne ovat askelia oikeaan suuntaan. Ne voivat

ovat ensimmäisiä vaiheita monimutkaisissa kokonaisuuksissa. Ne eivät kuitenkaan vielä riitä, että Lahti olisi luontoposiitiivinen vuonna 2030.

Luontoposiitiiviseksi pääseminen edellyttää sitä, että tulevana vuosina varmistetaan toimenpiteiden oikea suunta ja tahti. Otetaan seuraavia askelia. Uusiakin toimenpiteitä varmasti tarvitaan. Tähän on kuitenkin hyvä perusta, koska mukana luontoposiitiivisuustyössä on jo nyt laaja joukko kaupungin eri yksiköitä ja sidosryhmiä. Tällä perustalle on hyvää rakentaa vaikuttava ja innostava polku luontoposiitiiviseen Lahteen.

11 – Seuranta ja raportointi

Tiekartan toimenpiteiden ja mittareiden seuranta tehdään vuosittain ilmastotyön vuosiraportoinnin yhteydessä. Tiekartan toimenpiteitä päivitetään kahden vuoden välein. Toimenpiteet viedään Lahden ympäristövahtiin, jossa niiden edistymistä voi avoimesti seurata vuositason. Lahden ilmastobudjettia kehitetään parhaillaan kattamaan myös luonnon monimuotoisuuden, mikä mahdollistaa luontotyön tarkemman taloussuunnittelun osana talousarvioprosessia.

12 – Käsitteet

Arvoketju Arvoketju tai toimitusketju sisältää kaikki ne vaiheet, joita esimerkiksi raaka-aineen tuotanto ja tuotteen valmistaminen raaka-aineesta asiakkaalle päätyväksi tuotteeksi vaatii.

Ekologinen kompensatio Ekologisella kompensatiolla tarkoitetaan menettelyä, jolla taloudellisen toiminnan johdosta luonnon monimuotoisuudelle aiheutettu haitta hyvitetään parantamalla elinympäristön tilaa toisaalla.

Ekologinen verkosto Verkosto, jota pitkin eliöt voivat liikkua ja levitä alueelta toiselle, koostuu luonnon ydinalueista ja niiden välisistä ekologisista yhteyksistä.

Ekosysteemipalvelut Luonnon ihmisille tarjoamat hyödyt, kuten puhdas vesi, pölytys, ilmaston säätely ja virkistysmahdollisuudet, joilla on merkittävä arvo ihmisille ja yhteiskunnalle. Ekosysteemipalvelut voidaan jakaa tuotantopalveluihin, säätely- ja ylläpitopalveluihin sekä kulttuurisiin palveluihin.

Ennallistamisasetus EU:n ennallistamisasetus perustuu EU:n biodiversiteettistrategiaan, jonka tavoitteena on luonnon tilan parantaminen. Ennallistamisasetuksessa on tavoitteita mm. kaupunkivihreälle ja latvuspeittävyydelle.

Haitallinen vieraslaji Laji, joka on levinnyt luontaiselle levinneisyysalueelleen kuulumattomalle alueelle ihmisen toiminnan seurauksena, ja joka voi aiheuttaa vahinkoa paikalliselle ekosysteemille. Haitallinen vieraslaji voi syrjäyttää alkuperäisiä lajeja, heikentää biodiversiteettiä, levittää tauteja tai aiheuttaa taloudellisia ja ympäristöllisiä vahinkoja.

Ilmastokumppanuus Lahden kaupungin yrityksille ja yhteisöille tarjoama kumppanuusverkosto. Ilmastokumppaniksi ryhtyvä organisaatio laatii oman suunnitelmansa keinoista, joilla se voi vähentää hiilidioksidipäästöjä ja hillitä ilmastonmuutosta.

Kaupunkivihreä Yleisnimitys kaikelle kasvillisuudelle ja luonnonalueille tiiviisti rakennetussa kaupunkiympäristössä, kuten puistot, kadunvarsipuut, puutarhat ja viherkatot.

Kiertotalous Kiertotalous on talousmalli, jossa tuotteita, materiaaleja ja muita resursseja hyödynnetään tehokkaasti ja kestävästi. Käytännössä tämä tarkoittaa, että materiaalit ja niiden arvo säilyvät kierrossa mahdollisimman pitkään, kun tuotteita käytetään yhä uudelleen. Tavoitteena on, että tuotanto ja kulutus mahtuvat maapallon kantokyvyn rajoihin. Kiertotalous on keino hillitä ilmastonmuutosta ja pysäyttää luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen.

Latvuspeittävyys	Puiden latvusten kattaman alueen prosenttiosuus tietyistä pinta-alasta.
Lieventämishierarkia	Luonnolle aiheutuvia haittoja pyritään ensisijaisesti välttämään sekä lieventämään. Ekologiseen kompensaatioon turvaututaan vasta välttämis- ja lieventämistoimenpiteiden jälkeen.
Luonnon monimuotoisuus	Luonnon monimuotoisuuteen kuuluu koko elämän kirjo lajien perinnöllisestä muuntelusta lajimäärien ja erilaisten elinympäristöjen runsauteen.
Luontojalanjälki	Mittari, joka kuvaa ihmisen toiminnan vaikutusta luontoon ja ekosysteemeihin. Se mittaa, kuinka paljon haittaa toiminta aiheuttaa luonnolle, kuten elinympäristöjen tuhoutumista, lajien vähenemistä ja ekosysteemien heikkenemistä.
Luontokato	Ihmisen aiheuttama luonnon monimuotoisuuden väheneminen. Luontokatoa aiheuttavat viisi luontokadon ajuria: maan- ja merenkäyttö, luonnonvarojen hyödyntäminen, ilmastonmuutos, saastuminen ja vieraslajien leviäminen.
Luontopohjaiset ratkaisut	Luontopohjaiset ratkaisut tukeutuvat luontoon ja jäljittelevät sen omia prosesseja. Ne pohjautuvat ekosysteemipalveluihin. Luontopohjaisia ratkaisuja voivat olla esimerkiksi viherkatot, hulevesikosteikot ja niittyalueet.

Luontoposiitiivisuus	Tilanne, jossa ihmistoimien yhteisvaikutus luonnon monimuotoisuuteen on positiivinen eli vahvistaa luonnon hyvinvointia. Luontoposiitiivisuus saavutetaan, kun luonnolle tuotetut hyödyt ylittävät haitat. Käytännössä luontoposiitiivisuus tarkoittaa sitä, että luonnon monimuotoisuus vahvistuu eikä heikkene.
Luontotyyppi	Luontotyyppit ovat maa- tai vesialueita, joilla on tietynlaiset ympäristöolot ja sille tyyppillinen kasvi- ja eläinlajisto.
Nettoposiitiivisuus	Nettoposiitiivisuus viittaa tilanteeseen, jossa organisaation toiminta vahvistaa luonnon monimuotoisuutta, eli positiiviset vaikutukset ylittävät aiheutetut luontohaitat.
Planetaarinen terveys	Planetaarisen terveyden käsite tarkoittaa sitä, että ihmisen terveys ja ympäristön tila ovat riippuvaisia toisistaan. Ympäristön tilalla ja ihmisten hyvinvoinnilla on tutkitusti vahva yhteys.
Viherkerroin	Menetelmä, jolla arvioidaan rakennetun ympäristön vihreyttä ja ekologista toimivuutta suhteessa pinta-alaan. Viherkerroin kuvaa kuinka paljon viheralueita tai luonnonelementtejä on suhteessa rakennettuun alueeseen.

13 – Lahden luontotyötä tukevat ohjelmat ja suunnittelutyökäkalut

SUUNNITTELUYÖKALU	KAUSI	KUVAUS	LISÄTIETOJA
Lahden ilmasto-ohjelma	2023–2030	Ohjaa koko kaupunkikonsernin ilmastotyötä	f6892f41-lahden-ilmasto-ohjelma-2023.pdf
Lahden ympäristöohjelma	2018–2022, päivitetään tavoitteet voimassa	Ohjaa strategisella tasolla kaupunkikonsernin ympäristötyötä. Tavoite vuoteen 2030 mennessä: rauhoitettujen alueiden osuus kokonaispinta-alasta on 5 %	lahti.fi/tiedostot/ lahden-ymparistoohjelma-2018
Viheralueohjelma	2025–2035	Strateginen suunnitelma, jossa linjataan kaupungin yhteiset toimintatavat liittyen viheralueiden suunnitteluun, rakentamiseen ja kunnossapitoon.	lahti.fi/tiedostot/viheralueohjelma-2035-pdf-2
Luonnonsuojeluohjelma	2025–2030 (tulossa hyväksymiskäsittelyyn)	Luonnonsuojeluohjelma ohjaa kaupungin työtä luonnonsuojelualueiden perustamisesitysten laadinnassa sekä hoidon ja käytön suunnittelussa.	
Lahden ympäristövahti -palvelu	2020–	Sivusto, jolla seurataan kaupunkikonsernin ympäristötavoitteiden toteutumista.	lahdenymparistovahti.fi
Kiertotalouden tiekartta	2022–2030	Tiekartta ohjaa kaupunki lineaarisesta taloudesta kohti kiertotaloutta ja jätteenöttömyyttä	lahti.fi/tiedostot/lahden-kiertotalouden-tiekartta
Kaupunkipuulinjaus	2025–	Ottaa kantaa kaupungin puustoon. Kaupunkipuulinjaus on osa Lahden kaupungin strategiaa ja liittyy Lahden suunta - kokonaisuuteen.	
Metsien hoito- ja käyttöperiaatteet	2013–2025 päivittymässä	Kaupungin metsien hoito- ja käyttöperiaatteet. Toteuttaa Lahden viheralueohjelmaa.	
Luontoaskel terveyteen -ohjelma	2022–2032	Luontoaskel terveyteen -ohjelma on Lahden seudun terveys- ja ympäristöohjelma vuosille 2022–2032. Ohjelma yhdistää Päijät-Hämeen alueen terveys- ja ympäristötavoitteet.	Luontoaskel terveyteen - Lahti
EU:n ennallistamisasetus	2024–	EU:n ennallistamisasetus perustuu EU:n biodiversiteettistrategiaan, jonka tavoitteena on luonnontilan parantaminen.	

Lahden Suunta -työ	2021–2025, neljän vuoden sykleissä	Yleiskaavatyö yhdistettynä samaan prosessiin kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelman kanssa	lahti.fi/kaupunki-ja-paatoksenteko/strategia -ja-kehittäminen/lahden-suunta
Lahti 2030 Tehty kestäväksi- strategia	Hyväksytty 2022	Ohjaa kaupungin kaikkea toimintaa.	lahti.fi/kaupunki-ja-paatoksenteko/ strategia-ja-kehittäminen/kaupungin-strategia
Lahden kaupungin hankintaohjelma	2023–2026	Kaupungin hankintalinjaukset kiertotalous ja ilmasto huomioiden.	
Ilmastokumppanuus	2015–	Kaupungin yrityksille ja yhteisöille tarjoama mahdollisuus ilmastotyöhön	
Lahden kaupunkiseudun ekosysteemisopimus	2021–2027	Edistää alueen kiertotalouteen ja hiilineutraalin rakentamiseen liittyvää innovaatiotoimintaa	Lahti ekosysteemisopimus (tem.fi)
Lahden kaupungin varautumissuunnitelma	2022	Strateginen valmiussuunnitelma, jonka tavoite on turvallisen elinympäristön ylläpitäminen ja kaupungin palveluiden mahdollisimman häiriötön tuottaminen kaikissa olosuhteissa	
Haitalliset vieraslajit -tavoiteohjelma	2018–2021	Vieraslajien torjunta ja tavoitteet.	
Kunnallisteknisten suunnitelmien suunnitteluohje	päivitys 2025	Työkalu, joka tukee ja ohjaa kaupungin kunnallisteknistä suunnittelua.	
Vesijärviohjelma	2024–2027	Vesijärviohjelma edistää Vesijärven ja Lahden talousalueen vesien hoitoa. Vesijärvi-ohjelma on koottu Päijät-Hämeen Vesijärvisäätiön, Lahden kaupungin, Hollolan kunnan ja Asikkalan kunnan yhteistyönä.	https://vesijarvi.fi/wp-content/uploads/2024/10/Vesijarvi-ohjelma_2024-27_2024.10.04.pdf
Hulevesiohjelma	2011–	Ohjaa kaupungin hulevesien hallintaa	lahti.fi/tiedostot/lahden-kaupungin-hulevesiohjelma/
Arkkitehtuuripoliittinen ohjelma	2022–2035	Arkkitehtuuripoliittinen ohjelma ohjaa kohti kestävästä arkkitehtuurista. Ohjelma määrittelee toimenpiteitä, jotka kehittävät arkkitehtuuria ja kaupunkikuvaa sekä vahvistavat Lahden veto- ja elinvoimaa.	9d69d3d5-apoli-2022_final.pdf
Rakennusjärjestys	2025–	Rakennusjärjestyksellä annetaan Lahden kaupungissa paikallisista oloista johtuvia, suunnitelmallisen ja sopivan rakentamisen, kulttuuri- ja luonnonarvojen huomioon ottamisen sekä hyvän elinympäristön toteutumisen ja säilyttämisen kannalta tarpeelliset määräykset.	

14 – Liite: Lahden kaupungin luontopositiivisuustiekartan toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi

Lahti

**Lahden
luontopositiivisuustiekartan
toimenpiteiden
vaikutustenarviointi**

Kuva: Sitowise

10.2.2025

SITOWISE

Sisältö

- Johdanto
- Luontopositiivisuuden toimenpiteet
- Johtopäätökset
- Liitteet

Kuva: Sitowise

Johdanto

- Lahden kaupunki tavoittelee luontoposiitivisuutta vuoteen 2030 mennessä. Luontoposiitivisuudella tarkoitetaan tilannetta, jossa luonnon monimuotoisuus ei vähene vaan se lisääntyy.
- Luontoposiitivisuus käsittää kaupungin alueellaan tekemät toimenpiteet sekä kaupungin hankinnat.
- Luontoposiitivisuustavoitteeseen pääsemiseksi kaupunki valmistelee tiekarttaa eli toimenpidesuunnitelmaa.
- Tässä raportissa kuvataan tammikuussa 2025 toteutetun arviointityön tuloksia. Tavoitteena oli arvioida luontoposiitivisuustoimenpiteiden ekologisia, sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia. Työn toteutuksesta vastasi Sitowise Oy.

Kuva: Sitowise

***Lahden luontopositiivisuuden
toimenpiteet***

Menetelmät

- Selvityksessä arvioitiin Lahden luontopositiivisuustiekartan toimenpiteiden vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen, kuntalaisiin, muuhun ympäristöön ja talouteen. Arviointiin valikoitui 23 tiekartan toimenpidettä. Yksittäisiä toimenpiteitä jätettiin arvioinnin ulkopuolelle, koska niiden vaikutukset ovat kertaluontoisia tai hyvin välillisiä ja vaikeasti arvioitavissa.
- Vaikutusten arviointi toteutettiin kahtena erillisenä vaiheena:
 - 1) Toimenpiteiden kuntalais- ja talousvaikutuksia arvioitiin **verkkokyselyn** avulla. Kyselyyn saatiin 9 vastausta, joista 6 Lahden kaupungin asiantuntijoilta ja 3 Sitowisen asiantuntijoilta. Kyselyn vastaajat valitsivat asiantuntijuutensa mukaan 1-2 seuraavista osa-alueista, joiden osalta arvioivat vaikutuksia: Terveys, hyvinvointi ja viihtyvyys; Yhdenvertaisuus, työllisyys ja työelämä; Väestöryhmien ja kotitalouksien taloudellinen asema ja käyttäytyminen; Yritysten toiminta, kilpailu ja markkinoinen toimivuus; Kunnallistalouden yhteisöjen rahoitus ja voimavarojen jako sekä julkinen palveluntuotanto. Vastauksia ei saatu osa-alueista *yhdenvertaisuus* tai *väestöryhmien ja kotitalouksien taloudellinen asema ja käyttäytyminen*. Sitowisen asiantuntijoiden arvion mukaan toimenpiteillä ei kuitenkaan ole merkittäviä vaikutuksia kotitalouksien taloudelliseen asemaan. Koulutukseen liittyvät toimenpiteet voivat onnistuessaan vaikuttaa kotitalouksien käyttäytymiseen.
 - 2) Luonnon monimuotoisuuteen kohdistuvia ja muita ympäristövaikutuksia arvioi Sitowisen asiantuntijapaneeli.
- Molemmissa vaiheissa osallistuneet asiantuntijat kuvasivat toimenpiteiden vaikutuksia sekä arvioivat vaikutusten realisoitumisen todennäköisyyttä (asteikolla: 1=hyvin epätodennäköinen, 3=hyvin todennäköinen) sekä laajuutta (asteikolla: -2=laajat negatiiviset vaikutukset, 2=laajat positiiviset vaikutukset). Vaikuttavuutta taas arvioitiin näiden lukujen tulona (vaikuttavuus = todennäköisyys x laajuus).
- Vaikuttavuutta on tässä raportissa lukujen sijaan kuvattu seuraavalla asteikolla:
 - ++ Todennäköiset laajat positiiviset vaikutukset
 - + Positiiviset vaikutukset, joiden toteutumisessa voi olla epävarmuuksia tai jotka ovat laajuudeltaan hyvin pieniä
 - 0 negatiiviset ja positiiviset vaikutukset tasapainossa tai vaikutukset hyvin pieniä tai olemattomia
 - - Negatiiviset vaikutukset, joiden toteutumisessa voi olla epävarmuuksia tai jotka ovat laajuudeltaan hyvin pieniä
 - -- Todennäköiset laajat negatiiviset vaikutukset
 - Tyhjiksi on jätetty kentät, joihin ei saatu arvioita todennäköisyyden ja/tai vaikuttavuuden osalta.

Kooste toimenpiteiden vaikuttavuudesta

Toimenpide	Luonnon monimuotoisuus	Muu ympäristö	Kuntalaiset	Kunnallistalous ja julkinen palveluntuotanto	Yritykset, kilpailu ja markkinat
Asemakaavoituksen työohjelman arviointi lieventämishierarkian avulla	+	+	++	-	-
Alueellisen luontojalanjälkilaskennan kehittäminen	+	+	+	0	Ei arvioitu
Työkalupakki kaupunkirakenteen vyöhykkeille luontopositiivisuuden lisäämiseksi	+	+	+	+	+
Luodaan toimintamalli mahdollisimman luontopositiivisille rakentamishankkeille	+	+	+	-	-
Kaupungin alueella sijaitsevan ekologisen verkoston vahvistaminen	+	+	++	Ei arvioitu	-
Kaupungin alueella eri luontotyyppien tilan parantaminen ja ennallistaminen	++	+	+	+	Ei arvioitu
Ekologisen kompensaation käyttöönotto	+	+	+	-	-
Vaellusesteettömät virtavedet Lahdessa	+	0	0	-	+
Monimuotoisuuden lisääminen Kunnallisteknisten suunnitelmien suunnitteluohjeessa	+	+	+	0	+
Kaupunkivihreän lisääminen	+	++	++	-	++
Poistetaan haitallisia vieraslajeja	++	+	+	-	++
Vähennetään valosaastetta	+	+	0	-	+
Ympäristökasvatusohjelmaa toteutetaan perusopetuksessa	Ei arvioitu	0	++	0	+
Luontopositiivisuuden koulutuspaketti kaupungin henkilöstölle	Ei arvioitu	0	+	++	Ei arvioitu
Portinvartija-ammattilaisten koulutus	Ei arvioitu	0	++	+	Ei arvioitu
Kehitetään hankintaprosesseja niin, että hankintojen avulla voidaan yhä paremmin pienentää luontojalanjälkeä ja lisätä luonnon monimuotoisuutta sekä lisätä resurssiviisautta	+	+	+	-	+
Lisätään yritysten tietoisuutta luontopositiivisuuden merkityksestä kestäväälle liiketoiminnalle ja ohjataan yrityksiä saamaan sparrausta liiketoimintansa kehittämiseen kohti luontopositiivisuutta	+	+	Ei arvioitu	0	+
Kehitetään ilmastokumppanuusmallia huomioimaan luonnon monimuotoisuus	Ei arvioitu	0	+	++	+
Pienennetään konserniyhtiöiden luontojalanjälkeä	+	+	0	+	+
Lähiluonnosta nauttiminen: Lahen luontoon! -kampanja	-	-	++	0	Ei arvioitu
Lahden kansainvälinen yhteisö tutustutetaan ja houkutellaan liikkumaan luontoon ja tuntemaan Lahden luonto omakseen	Ei arvioitu	Ei arvioitu	+	-	Ei arvioitu
Edistetään lahtelaisten pitkäaikaistyöttömien luontosuhteen vahvistumista sekä hyvinvointia ja työkykyä luontomenetelmien avulla	Ei arvioitu	Ei arvioitu	+	Ei arvioitu	+
Laajennetaan ilmastobudjetointi ilmasto- ja luontobudjetointiin	Ei arvioitu	0	+	Ei arvioitu	0

Vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen

- Luontonäkökulmasta arvioinnissa painotettiin suoria luontoympäristöihin, kaupunkiluontoon ja lajistoon kohdistuvia vaikutuksia. Monien toimenpiteiden luontovaikutukset ovat riippuvaisia toimeenpanosta ja niiden vaikutukset ovat välillisiä. Tämän seurauksena luontovaikutuksen laajuutta on vaikea arvioida. Toimenpiteiden luontovaikutusten arvioitiin kuitenkin pääasiassa olevan positiivisia. Negatiivisia vaikutuksia arvioitiin syntyvän vain Lahen luontoon! –kampanjasta mahdollisen maaston kulumisen ja roskaantumisen lisääntymisen kautta.
- Merkittävin toimenpide luonnon monimuotoisuuden vahvistamisen näkökulmasta arviointiin olevan eri luontotyyppien tilan parantaminen ja ennallistaminen. Toiseksi vaikuttavimmiksi arvioitiin muut suoraan luonnon tilaan vaikuttavat toimenpiteet: Lahden kaupungin alueella sijaitsevan ekologisen verkoston vahvistaminen, ekologisen kompensaaation käyttöönotto, virtavesien vaellusesteiden ja vieraslajien poistaminen sekä kaupunkivihreän lisääminen.
- Valtaosa tiekartan toimenpiteistä kohdistuu luontoon Lahden alueella, mutta osalla toimenpiteistä voi olla positiivisia vaikutuksia myös globaalisti hankintaketjujen kautta.
- Tietoon ja osaamiseen liittyvien toimenpiteiden vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen ovat epävarmoja ja hyvin välillisiä. Näiden toimenpiteiden sitominen vahvemmin konkreettiseen toimintaan luonnossa voisi parantaa vaikuttavuutta luonnon monimuotoisuuden näkökulmasta (esim. koulutuksen osana osallistuminen vieraslajien torjuntaan tai elinympäristöjen siivoaminen). Toisaalta nähdään, että näillä toimenpiteillä, erityisesti ympäristökasvatuksella, on tärkeä rooli luontokadon juurisyihin pureutumisessa ja käyttäytymisen muutoksen edistämisessä.

Kuntalaisvaikutukset

- Yleisesti tiekartan toimenpiteiden vaikutukset lahtelaisten terveyteen, hyvinvointiin ja viihtyvyyteen arviointiin hyvin positiiviseksi.
- Erityisen vaikuttaviksi arviointiin seuraavat toimenpiteet: kaupunkivihreän lisääminen sekä Lahen luontoon! –kampanja.
- Maankäyttöön sekä hyvinvointiin liittyvien toimenpiteiden arvioitiin parantavan lahtelaisten luontokosketusta sekä lähiympäristöjen laatua. Luonnossa vietetyllä ajalla on tutkimustenkin mukaan tärkeä merkitys ihmisten fyysisen ja psyykkisen terveyden, hyvinvoinnin ja viihtyvyyden kannalta. Lisäksi arviointiin, että kampanjat voivat lisätä yhteisöllisyyttä. Toisaalta asiantuntijat huomauttivat mahdollisesta ristiriidasta valosaasteen vähentämiseen liittyvän toimenpiteen kohdalla, joka voi vaikuttaa positiivisesti unen laatuun mutta toisaalta negatiivisesti turvallisuuden tunteeseen.
- Tietoon ja osaamiseen liittyvien toimenpiteiden arviointiin potentiaalisesti lisäävän arjen kestäviä valintoja, motivaatiota sekä mielekkyyttä. Lisäksi asiantuntijat näkivät potentiaalia fyysisen aktiivisuuden lisäämisessä ja stressin vähentämisessä mikäli luontokosketus sisällytetään osaksi koulutusta.
- Luontoa vahvistavaan liiketoimintaan liittyvien toimenpiteiden arvioitiin potentiaalisesti lisäävään työpaikkaviihtyvyyttä, työhyvinvointia ja yhteisöllisyyttä. Lisäksi tuotteiden ja palveluiden käyttäjien arvioitiin hyötyvän laadukkaammista ja vastuullisemmista valinnoista.

Muut ympäristövaikutukset

- Edellä kuvattujen luonnon monimuotoisuusvaikutusten lisäksi arvioitiin toimenpiteiden vaikutuksia ilmastonmuutoksen hillintään, ilmastonmuutokseen sopeutumiseen, maaperään, ympäristön pilaantumiseen sekä kaupunkikuvaan ja maisemaan.
- Vaikuttavimmiksi arvioitiin sellaiset toimenpiteet, joilla on monia hyötyjä sekä suoria vaikutuksia ympäristöön, erityisesti kaupunkivihreän lisääminen.
- Luonnonympäristöjä ja kaupunkivihreää säilyttävät sekä lisäävät toimenpiteet voivat samanaikaisesti säilyttää maaperää, parantaa vesistöjen laatua sekä hiilinieluja ja -varastoja. Lisäksi toimenpiteiden arviointiin potentiaalisesti vähentävän luonnonvarojen käyttöä paikallisesti (erityisesti maamassat ja maaperä, hulevesien hallinta) sekä globaalisti. Lisäksi toimenpiteillä on potentiaalia edistää luonnon monimuotoisuuden ohella ilmastonmuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista.
- Luonnonympäristöjen säilyttäminen ja kaupunkivihreän kehittäminen vaikuttaa positiivisesti maisemakuvaan ja kaupunkiympäristön viihtyisyyteen sekä kaupungin pienilmastoon.

Talousvaikutukset

- Asiantuntijat arvioivat talousvaikutuksia yritysten toiminnan, kilpailun ja markkinoiden toimivuuden sekä kunnallistalouden ja julkisen palvelutuotannon näkökulmista.
- Yritysten näkökulmasta eniten positiivisia vaikutuksia arvioitiin syntyvän kaupunkivihreän lisäämisestä ja haitallisten vieraslajien poistamisesta. Näiden toimenpiteiden arvioitiin tuovan lisää työtä alan yrityksille sekä mahdollistavan myös henkilöstön hyvinvoinnin parantamisen.
- Yleisesti toimenpiteiden positiivisiksi vaikutuksiksi yritysten näkökulmasta arvioitiin lisäksi mahdolliset ennakoitavuudesta ja yhteisistä pelisäännöistä syntyvät kustannussäästöt, luontopositiivisuustoimista ja -osaamisesta syntyvä kilpailu- ja markkinaetu, osaavan työvoiman saatavuuden parantuminen ja uudet liiketoimintamahdollisuudet.
- Yritysten kohdalla toimenpiteiden arvioidut negatiiviset vaikutukset liittyivät kustannuksien nousuun sekä riskiin, että osa toimenpiteistä saattaa suosia isompia toimijoita, joilla on paremmat resurssit vastata muuttuviin vaatimuksiin. Lisäksi riskinä nähtiin, että kaavoitukseen ja aluekehitykseen liittyvät toimenpiteet voivat rajata uusien laajojen elinkeinoalueiden toteuttamista tai olemassa olevien elinkeinoalueiden kehittämistä. Lisäksi havaittiin, että ekologisesti merkittävät toimenpiteet voivat olla haastavia maanomistajien kannalta, jos ja kun kohdistuvat yksityisille maille. Asiantuntijat ehdottivatkin, että luontopositiivisten työkalujen ja toimintamallien kehitystyössä on hyvä huomioida myös yritysten ja maanomistajien näkökulmat.
- Kunnan näkökulmasta ilmastokumppanuus mallin vahvistamisella ja kaupungin henkilöstön kouluttamisella arvioitiin olevan positiivisimmat vaikutukset, koska toimenpiteiden avulla voidaan turvata julkiseen palveluntuotantoon tarpeeksi tavoitteita edistäviä kumppaneita sekä konkreettisesti vaikuttaa henkilöstön toimintatapoihin.
- Valtaosa toimenpiteistä vaatii jonkinlaista panostusta kaupungilta (rahallinen tai henkilöresurssit) tai toimintatapojen muutosta ja uutta osaamista. Toisaalta useamman toimenpiteen kohdalla arvioitiin, että toimet eivät lisää kokonaistyöntarvetta tai -kustannuksia. Lisäksi useamman toimenpiteen kohdalla luontoarvojen säästymisen arvioitiin tuovan säästöjä pitkällä aikavälillä tai säästöjä hoitokustannuksissa ja lyhyelläkin aikavälillä. Lisäksi koettiin, että yhtenäinen linja kaupungin ja konserniyhtiöiden välillä tuo brändihyötyjä Lahdelle.

Johtopäätökset

- Valtaosalla luontoposiitivisuustiekartan toimenpiteistä arvioitiin olevan positiivisia vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen, muuhun ympäristöön sekä kuntalaisten terveyteen, hyvinvointiin ja viihtyvyyteen. Toimenpiteiden arviointiin myös tuovan lisää työtä yrityksille sekä tukevan yrityksiä kehittyvään lainsäädäntöön vastaamisessa. Toisaalta uudet vaatimukset julkisissa kilpailutuksissa voivat suosia isompia toimijoita, joilla on paremmat mahdollisuudet vastata muuttuviin vaatimuksiin.
- Ympäristökasvatuksella, viestinnällä ja yksittäisillä tapahtumilla sekä vuorovaikutustilanteilla voi olla käänteen tekevä merkitys "katalysaattorina" motivoimassa luontoposiitivista toimintaa kaupunkiorganisaatiossa tai lahtelaisten arjessa. Ymmärrys luontotavoitteista todennäköisesti lisää sitoutumista luontoposiitivisuustyöhön.
- Toimenpiteiden todellisen vaikuttavuuden arvioitiin monen toimenpiteen kohdalla riippuvan pitkälti toimeenpanosta. Valtaosa toimenpiteistä vaatii jonkinlaisia panostuksia sekä uusia toimintatapoja Lahden kaupungilta. Globaaleihin vaikutusmahdollisuuksiin liittyy paljon epävarmuustekijä. Varmimpia ja vaikuttavimpia toimenpiteitä ovat ne, jotka parantavat Lahden alueella luonnon monimuotoisuutta ja tuottavat monia hyötyjä.
- Määrätietoinen ja tavoitteellinen luontoposiitivisuuden edistäminen edellyttää pitkäjänteisyyttä ja sitoutumista. Toimenpiteille tulee asettaa tavoitetaso. Toimenpiteiden edistymistä tulee seurata tiekartan väliarvioinnissa. Tarvittaessa tunnistetaan lisätoimenpiteitä, jotta luontoposiitivisuus toteutuu.

Lahti

Lahti